

KLJUČ ZA RAZVOJ BALKANSKE POLITIČKE SCENE

Kritičko sagledavanje prošlosti je uslov za utemeljenje procesa integracije. Da bi obe suprotstavljene strane ušle u Evropsku Zajednicu mora se imati na umu da se u nju ne može ući u neslozi

Za LIMESplus govori Vitorio Prodi

Vitorio Prodi je prošlog novembra došao u Beograd u svojstvu predsednika Fondacije »Škola mira – Monte Sole«, ponikle u Marcabotu, u blizini Bolonje, ustanovljene u spomen na masakr koji su 1944. godine izvršile nacističke trupe podržane fašističkim snagama, a tokom kojeg je ubijeno više od 900 ljudi, većinom žena i dece. »Škola mira« osnovana je 2002. s ciljem preispitivanja razloga koji su omogućili ovakvu "vladavinu užasa" u Monte Sole-u i drugim mestima. Uz projekte namenjene prvenstveno mladima, ta fondacija razvija vaspitne metode. Ona favorizuje koncepte dijaloga i suočavanja među različitim pojedincima, narodima i kulturama koje egzistiraju u suprotstavljenim grupacijama, i ujedno predlaže moguća rešenja. Mirovna polja ostvarena su među mladim Italijanima i Nemcima, Izraelcima i Palestincima i među ženama bivše Jugoslavije, a nedavno, zajedno sa Centrom za nenasilni otpor, i među Albancima i Srbima na Kosovu. Vitorio Prodi je član Evropskog parlamenta, Komiteta za zaštitu okoline, zdravlja i hrane, kao i Komiteta za industriju i energetiku, član je Zajedničkog parlamentarnog komiteta EU za Hrvatsku i Delegacije za odnose sa Palestinom. LIMESplus je intervjuisao Vitoria Prodiu, koji je dugo godina bio predsednik Provincije Bolonje.

LIMESplus: U kojoj meri događaji iz poslednje decenije utiču na proces integracije Zajednice Srbije i Crne Gore u Evropu?

VITORIO PRODI : Ono što treba reći je da je potrebno doneti nadu Balkanu i samim tim dati što je pre moguće konkretan podsticaj integraciji tog područja u Evropu.

pu. Verujem da je to najvažnija poruka. Ona mora biti i obaveza kada se misli na prirodu Zajednice koja je rođena s ciljem da spreči rat kao mogućnost, imajući u vidu da je Evropa zajednica raznih kultura u kojoj ne postoji jedna – vodeća kultura. Mi smo najpre prećutno, a zatim svesno stvorili zajednicu u kojoj kulture uzajamno deluju jedna na drugu na pozitivan način. Ta činjenica je sveobuhvatna garancija da svaki član zajednice mora poštovati princip uzajamnog davanja. To je i svojevrsni model razvoja jer niko nije tako jak da bi bio garant svima, zbog čega smo svi garantirani jedni drugima. Smatramo da proces integracije u Evropu mora napredovati imajući u vidu neke pojedinosti. Važno je da napred idemo svi zajedno. Postoje saznanja koja treba steći na tom polju i postoji čitav niz događaja. Evo, ja sam pokušao da projektujem proces pomirenja u Južnoj Africi, i jasno je da tu sve biva kontekstualizovano jer je takav bio celokupan scenario. Taj proces pokazao se kao izuzetno važan za suočavanje sa situacijom koja je sa različitih tačaka gledišta bila nasilna. Pa ipak, omogućeno je da se nastavi sa saznanjima ko je šta učinio, i da se na taj način ponovo stvore elementi za eksplicitno internalizovanje nasilja koje je tu izvršeno. Upravo ova "metabolizacija mržnje" omogućila je da se krene dalje. Bilo bi poželjno da proces udruživanja na Balkanu bude utemeljen na objektivnom sagledavanju prošlosti kako bi se zajedno moglo krenuti napred u Zajednicu. Ukoliko nepristrasno, veoma hladno budemo posmatrali prošlost i to bez odlaganja, ako jednostavno pogledamo unutar sebe, pokušavajući da shvatimo poreklo nasilja, i, naravno, posledice tog nasilja, – ima nade. S druge strane mi iz Udruženja Monte Sole, koje kao predsednik predstavljam i koje mi je omogućilo da dođem u Srbiju, upravo smo i osnovani sa ciljem, da održavamo sećanje na nasilje počinjeno na teritoriji na kojoj se nalazi naše sedište, ali nadasve da razumemo kako je ono moglo da se dogodi. Ja mogu i da pokušam da objasnim, na tragu analize velikog mirotvorca kakav je bio Don Dosei, da je proces nasilja – lišiti osobu a zatim i narode nekih prava. Takav proces, zatim napreduje do određene tačke, na kojoj se može izvršiti drugo veće nasilje. To se desilo i u Monte Sole, ali i u Alžiru, Vijetnamu, Maroku, Guantanamo, a nastavlja da se događa i dalje...

LIMESplus: Da li je moguće da se, uprkos propisanim standardima za evropsku integraciju, prećutnim odobrenjem EU, pridruživanje SCG ipak odvija pojedinačno?

VITORIO PRODI: Što se tiče samoopredeljenja u odnosu na evropsku integraciju bilo bi važno i poželjno, ukoliko je to moguće, ući u taj proces zajedno, iako imamo drugačije primere već u proširenju Unije koje se tek odigralo. Radilo se, naime, o ulasku još nekih veoma malih zemalja, primenom postojećih mehanizama koji ne predstavljaju novinu i koji bi mogli da ohrabre male zemlje na putu ka Zajednici. To ujedno odgovara principu da se u Parlamentu Zajednice govore jezici svih članica, a da pritom nijedan jezik nije glavni. Što se tiče broja poslanika koji sleduje svakoj od zemalja, može

mo razmotriti primer da ih Malta ima 70, dakle jednog na svakih 50.000 stanovnika, dok Italija ima po jednog poslanika na svakih 700.000-800.000 stanovnika.

LIMESplus: Kosovo i dalje ostaje slaba tačka zapadnog Balkana, i za sada najaktivniji krizni izvor čitavog regiona. Šta o tome misli Evropa i koja su moguća rešenja za prevaziženje postojeće krizne situacije?

VITORIO PRODI: Što se tiče Kosova, imajući takođe u vidu obavezu Udruženja Monte Sole, došao sam pre svega da učim. Tamošnji je problem bojkotovanje izbora. M bi trebalo da razmislimo i iz toga donesemo konkretne zaključke i predloge. Mogli bismo u Parlamentu i Vladi ostaviti upražnjena mesta, da se tako izrazim, sa portfeljom koji zadržava šef vlade, na način koji bi predstavljao privremeno rešenje. Kao što je bilo urađeno, na primer, sa Nemačkom posle Drugog svetskog rata kada je glavni grad postao Bon, koji je očigledno iščekivao premeštenje sedišta što se desilo mnogo ranije nego što se mislilo. Ovim se lansira poruka koja bi podstakla na razmišljanje o čekanju, koja bi sadržala nadu o zajedničkom životu i zajedničkoj vladi. To bi, dakle, eksplicitno bila važna poruka, plodonosna u odnosu na pripreme koje bi mogle ubrzati proces i istovremeno garancija interesa da će taj proces biti brzo izvršen. Dolaskom u Beograd želeo sam da prenesem poruku nade. Predstavljam "Školu mira – Monte Sole" koja je zajedno sa Centrom za nenasilni otpor organizovala radionice u trajanju od dve nedelje, u kojima su učestvovali Albanci i Srbi sa Kosova. U početku su bila očigledna neslaganja koja su uzrokovala poteškoće, ali su potom prevaziđena i postigao se rad uz velika emotivna ulaganja. Stoga je i ovo jedan od načina da se pokaže da je zajednički rad moguć, i da to može biti od pomoći za savladavanje krize. Od vitalnog je značaja da ovaj rad putem suočavanja, razrešavanja bude obavljen odmah, u suprotnom se rizikuje odlaganje problema ostavljajući ga tako u nasleđe budućim generacijama koje bi u tom slučaju bile taoci prošlosti. S druge strane, ne postoji alternativa za rešenje problema ove političke scene, osim da obe strane uđu u Zajednicu, a u Zajednicu se ne može ući u neslozi.

LIMESplus: Na Italiju se gleda kao na zemlju koja bi mogla dati približan obrazac i koja bi bila manje rigorozna po pitanju procesa evropske integracije. Kakvi se odgovori od strane Italije mogu dati s tim u vezi?

Možda zbog toga što se Italija tradicionalno doživljava kao fleksibilnija zemlja, na određen način prilagodljivija. Svakako, možemo upotrebiti takvu sliku, pogotovo ako se uporede kulture koje se iznose na svetlo da bi se sve bolje shvatilo. Dakle, ono što nam može biti zajedničko treba iskoristiti da bi se cela situacija razumela, ali treba da bude jasno da postoje određene obaveze koje se moraju poštovati da bi se ušlo u Zajednicu i kod kojih se ne mogu praviti kompromisi. U vrhu liste takvih obaveza nesumnjivo je

poštovanje ljudskih prava. Naravno, treba još mnogo toga da se uradi, kada je reč o adaptiranju čitavog pravosudnog sistema. S druge strane, takođe, i sa ekonomske tačke gledišta, izgleda da je Srbija usvojila dinamiku koja može ubrzati ulazak na zajedničko tržište. Prema tome izvesne se žrtve moraju sigurno podneti, ali ukoliko se podnose iz valjanog razloga, zbog zajedničkog cilja, ima smisla podneti ih i za to onda postoje očigledni razlozi. Kao što sam rekao i na početku, Italija šalje poruku nade, otvorenosti i podrške.

Razgovarala: Adele Mazzola